

KAHRAMANMARAŞ'IN DEPREM SONRASI SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM POLİTİKASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE POST-EARTHQUAKE SUSTAINABLE TOURISM POLICY OF KAHRAMANMARAS

Mustafa POLAT^a

Özet

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler, Türkiye’de son yıllarda yaşanan en büyük doğal afetlerden biridir. Bu afet, yalnızca fiziksel yıkıma değil, aynı zamanda bölgenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısında derin dönüşümlere yol açmıştır. Afet sonrası yeniden yapılanma sürecinde turizm sektörü, ekonomik toparlanma ve toplumsal iyileşme açısından stratejik bir rol üstlenebilir. Bu çalışmanın amacı, Kahramanmaraş’ın deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde sürdürülebilir turizm politikalarının nasıl geliştirilebileceğini literatür temelli olarak analiz etmektir. Deprem sonrası turizm stratejilerine odaklanan uluslararası ve ulusal güncel çalışmalar doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma, sürdürülebilir turizmin temel ilkeleri ile afet sonrası kalkınma literatürünü bir araya getirerek yerel politika önerileri sunmaktadır. Bulgular, sürdürülebilir turizmin Kahramanmaraş için sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal dayanıklılığı ve kültürel sürekliliği destekleyen bir kalkınma aracı olabileceğini göstermektedir. Çalışma, afet sonrası turizm planlamasında dirençlilik, topluluk katılımı, kültürel mirasın korunması ve yönetim boyutlarının birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Kahramanmaraş, Afet Sonrası Kalkınma, Dirençlilik, Yerel Turizm Politikaları

Abstract

The earthquakes centered in Kahramanmaraş on February 6, 2023, stand among the most devastating natural disasters in modern Turkish history. Beyond their physical destruction, these disasters triggered profound social, cultural, and economic transformations in the region. In the post-disaster reconstruction process, the tourism sector holds strategic importance in fostering both economic recovery and social resilience. This study aims to analyze, through a literature-based approach, how sustainable tourism policies can be developed for Kahramanmaraş in the aftermath of the earthquakes. Current international and national studies focusing on post-earthquake tourism strategies were examined using document analysis. By integrating the principles of sustainable tourism with the literature on post-disaster recovery, the paper proposes a set of local policy recommendations. The findings reveal that sustainable tourism can serve not only as an economic driver but also as a means to support cultural continuity and social resilience in Kahramanmaraş. The study emphasizes that resilience, community participation, heritage preservation, and multi-level governance should be addressed together in post-disaster tourism policy frameworks.

Keywords: Sustainable Tourism, Kahramanmaraş, Post-Disaster Recovery, Resilience, Local Tourism Policy

Makele Geliş Tarihi: 01.10.2025 Makale Kabul Tarihi: 23.12.2025

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Mustafa POLAT (polat.m@outlook.com)

^a Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Kahramanmaraş/Türkiye (polat.m@outlook.com) ORCID: 0000-0002-5591-5422

DOI: 10.5281/zenodo.18036804

1. Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve merkez üssü Kahramanmaraş olan iki büyük deprem, Türkiye'nin yakın dönem tarihindeki en yıkıcı afetlerden biri olmuş (Ceren ve Senem, 2023), 11 ili etkileyerek yaklaşık 14 milyon insanın yaşamını farklı düzeylerde değiştirmiştir (Dinçer vd., 2024). Afet, yalnızca fiziksel yıkıma yol açmakla kalmamış, aynı zamanda bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel dokusunu da derinden sarsmıştır (Aydınbaş, 2023). Bu bağlamda Kahramanmaraş, afet sonrası yeniden yapılanma ve sürdürülebilir kalkınma politikalarının odak noktalarından biri haline gelmiştir.

Afet sonrası yeniden yapılanma süreci, fiziksel iyileşmeden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Bu süreç, toplumsal dayanıklılığın güçlendirilmesi, ekonomik sistemlerin yeniden inşası ve kültürel kimliğin korunmasını içeren çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Doker ve Yiğit, 2023). Turizm sektörü ise bu bağlamda yalnızca ekonomik toparlanmayı değil toplumsal iyileşmeyi ve psikososyal dengeyi de destekleyen önemli bir araç olarak görülmektedir (Zhang vd., 2024).

Kahramanmaraş, afet öncesinde zengin gastronomik mirası (örneğin Maraş dondurması, tarhana, baharat ve et ürünleri) (Gül, 2022), geleneksel el sanatları, inanç ve kültür turizmi potansiyeli ile bölgesel turizmin yükselen destinasyonlarından biri olarak dikkat çekmekteydi (Polat, 2023). Ancak depremler sonrasında altyapı, konaklama, ulaşım ve tarihi mekânlarda ciddi hasarlar meydana gelmiş, turistik faaliyetler büyük ölçüde durmuştur (Akkaş, 2023).

Literatürde, afet sonrası dönemde turizmin yalnızca bir ekonomik faaliyet olarak değil, aynı zamanda yerel kimliğin yeniden inşasında ve toplumsal dayanıklılığın artırılmasında merkezi bir unsur olarak işlev gördüğü vurgulanmaktadır (Orchiston, 2012; Min vd., 2020; Wu vd., 2020; Zhang, 2022; Doker ve Yiğit, 2023; Dündar, 2023; Güneş ve Dülger, 2024; Zhang vd., 2024; Özenen vd., 2025). Sürdürülebilir turizm politikaları, afet sonrası süreçte ekonomik canlanmayı sağlarken aynı zamanda yerel halkın refahını ve çevresel dengeleri de gözeten uzun vadeli çözümler üretmektedir (Zhang vd., 2024).

6 Şubat 2023 depremleri Kahramanmaraş'ta yalnızca fiziki yıkıma yol açmakla kalmamış, aynı zamanda kültürel miras, turizm altyapısı ve bölgesel kalkınma dinamikleri üzerinde derin ve uzun vadeli etkiler yaratmıştır. Bu kapsamda kentin turizm sektörünün nasıl yeniden yapılandırılacağı, sürdürülebilirlik ilkelerinin bu süreçte nasıl uygulanabileceği ve afet sonrası oluşan yeni koşulların bölgenin turizm politikalarını

nasıl şekillendirmesi gerektiği önemli bir araştırma ihtiyacı doğurmuştur. Mevcut literatürde Kahramanmaraş özelinde afet sonrası sürdürülebilir turizmi bütüncül bir çerçevede ele alan çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın gerekliliğini artırmakta; kentin yeniden yapılanma sürecine bilimsel katkı sunmak amacıyla kapsamlı ve yerel açıdan duyarlı bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye özelinde 6 Şubat 2023 depremi ile ilgili ve Kahramanmaraş çerçevesinde yapılan çalışmalar (Marangoz ve İzci, 2023; Aydınbaş, 2023; Gözükızıll ve Tezcan, 2023; Doker ve Yiğit, 2023) genel olarak depremin çeşitli etkilerini incelemiştir. Bazı sınırlı çalışmalar (Aliyev, 2025; Göktaş, 2023) ise depremi turizm sektörü üzerinden ele alarak önerilerde bulunmuştur. Ancak literatürde deprem sonrası Kahramanmaraş'ı sürdürülebilir turizm politikaları ve yeniden yapılanma bağlamında ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Sonuç olarak bu çalışma hem akademik literatürdeki boşluğu doldurmayı hem de yerel yönetimlerin, kalkınma ajanslarının ve karar vericilerin sürdürülebilir turizm politikaları oluşturmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, Kahramanmaraş'ın deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde sürdürülebilir turizm politikalarının nasıl geliştirilebileceğini literatür temelli analiz etmektir. Çalışma, turizmin afet sonrası kalkınmadaki rolünü; yönetsel, ekonomik, çevresel ve toplumsal faktörler, dirençlilik ve kültürel miras üzerinden ele almaktadır.

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır;

1. Kahramanmaraş'ın afet sonrası dönemde sürdürülebilir turizm açısından karşılaştığı temel fırsatlar ve tehditler nelerdir?
2. Literatürde yer alan afet sonrası turizm politikası yaklaşımları Kahramanmaraş bağlamında nasıl uyarlanabilir?
3. Afet sonrası turizmin sürdürülebilir kalkınma, toplumsal dayanıklılık ve kültürel miras yönetimi ile ilişkisi nasıl kurulabilir?

Bu çalışma, üç temel katkı sunmayı amaçlamaktadır:

1. Türkiye'de afet sonrası turizm politikaları konusunda sınırlı olan literatüre özgün bir vaka (Kahramanmaraş) eklemektedir.
2. Sürdürülebilir turizmin kalkınma planlarına entegrasyonu açısından teorik ve pratik bir çerçeve geliştirmektedir.
3. Dirençlilik (resilience) yaklaşımı üzerinden afet sonrası turizmin rolünü yeniden tanımlamaktadır.

2. Yöntem ve Literatür Taraması

Bu araştırmada, Kahramanmaraş'ın deprem sonrası sürdürülebilir turizm politikalarını değerlendirmek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmada öncelikle ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak afet sonrası turizm, sürdürülebilir kalkınma ve destinasyon yönetimi konularındaki mevcut teorik çerçeve oluşturulmuştur. Ardından bu çerçeve doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiş ve Kahramanmaraş'ın deprem sonrası sürdürülebilir turizm politikalarına yönelik öneriler bütüncül bir yaklaşımla ortaya konmuştur.

2.1. Sürdürülebilir Turizm Kavramı ve Evrimi

Sürdürülebilir turizm, turistik faaliyetlerin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel boyutları arasında denge kurmayı amaçlayan bir kalkınma yaklaşımıdır (Lu ve Nepal, 2009; Miller ve Torres, 2023). Kavramın temelleri, 1987 tarihli Brundtland Raporu'nda (WCED, 1987) ortaya konulan “sürdürülebilir kalkınma” anlayışına dayanmaktadır. Bu raporda, kalkınmanın yalnızca bugünkü gereksinimlerin karşılanması değil, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da güvence altına alması gerektiği vurgulanmıştır. Turizm sektörü, bu yaklaşımın uygulanabilirliğini en net biçimde gösterebilecek alanlardan biridir.

Literatür, sürdürülebilir turizmin yalnızca çevresel sürdürülebilirlikten ibaret olmadığını; aynı zamanda yerel halkın refahı, kültürel değerlerin korunması ve katılımcı yönetim gibi unsurları da içerdiğini belirtmektedir (Rafi vd., 2024). Bu nedenle sürdürülebilir turizm, günümüzde ekonomik kalkınma stratejilerinin merkezinde yer almakta, özellikle kriz veya afet sonrası yeniden yapılanma dönemlerinde stratejik bir politika aracı olarak görülmektedir (Cheng ve Zhang, 2020).

2.2. Afet Sonrası Yeniden Yapılanma ve Turizm İlişkisi

Afet sonrası yeniden yapılanma (post-disaster recovery), fiziksel altyapının onarılmasının yanında, ekonomik, sosyal ve kültürel sistemlerin yeniden işler hâle getirilmesini ifade etmektedir (Özenen vd., 2025). Turizm sektörü, bu süreçte hem ekonomik canlanmayı hem de psikososyal iyileşmeyi destekleyen stratejik bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Afet sonrası turizm kavramı, özellikle 2000'li yıllardan itibaren literatürde “disaster-resilient tourism” veya “post-disaster tourism recovery” gibi terimlerle tanımlanmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar, afetlerin ardından destinasyonların yeniden markalaşması, güven algısının güçlendirilmesi ve yerel halkın turizm süreçlerine katılımının teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Zhang vd., 2024; Zhang, 2022).

Yeni Zelanda, Japonya, Endonezya ve Nepal gibi afetlerle sıkça karşılaşan ülkelerde yapılan araştırmalar (Orchiston, 202; Zhang, 2019; Wu vd., 2020; Min vd., 2020), turizmin yerel ekonomilerin yeniden inşasında “dirençlilik aracı” olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

Bu bağlamda Kahramanmaraş gibi afet merkezli bölgelerde turizm odaklı yeniden yapılanma sürecinin önemli olduğu bir gerçektir. Afete maruz kalan bölgelerin turizmle yeniden yapılanması bölge halkının da iyi vakit geçirebileceği ortamlar sunması nedeniyle hem sosyal hem de ekonomik açıdan etki yaratabilir. Mevcut bölgede yaşayan insanların sosyal hayata yeniden adapte olmasını sağlarken yeni oluşturulan turizm altyapı ve stratejileriyle destinasyona dışarıdan daha fazla turist çekilebilir. Bu sayede depremin yarattığı negatif etkileri azaltma ve şehrin dirençliliğini artırma konusunda turizm bir çıkış yolu olarak görülebilir.

2.3. Dirençlilik (Resilience) Kavramı ve Turizm Bağlamı

Dirençlilik, afet ve kriz durumlarında bir sistemin şoklara karşı dayanıklılığını ve toparlanma kapasitesini ifade etmektedir (Luthe ve Wyss, 2014). Turizm çerçevesinden bakıldığında dirençlilik; destinasyonların krizler karşısında işlevselliğini sürdürebilmesi, yeniden yapılanabilmesi ve değişen koşullara uyum sağlayabilmesi anlamına gelmektedir (Hall, 2017).

Bu açıdan turizmde dirençlilik, fiziksel altyapının güçlendirilmesi ile birlikte, yerel halkın katılımı, kriz yönetimi mekanizmalarının etkinliği ve paydaşlar arası iş birliğini de kapsamaktadır (Cheer ve Lew, 2017).

Dirençlilik teorisi, krizler karşısında uyarlanabilirliği ve yeniliği vurgulamaktadır. Bu, sistem içindeki aktörlerin hem şekil değiştirme hem de değişime uyum sağlama yeteneklerini ifade etmektedir (Hall, 2017). Dolayısıyla dirençlilik, krizin yaşandığı sektördeki paydaşların uyum yetenekleri ile sıkı sıkıya bağlıdır. Uyum yeteneği ne kadar çok ise dirençlilik de o kadar artmaktadır.

Literatürde, afet sonrası dönemde destinasyon yönetim örgütlerinin kriz iletişimi, güven tazeleme ve sürdürülebilir yeniden yapılanma konularında belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır. Kahramanmaraş örneğinde bu kavram, hem fiziksel yeniden yapılanma (örneğin tarihi yapıların restorasyonu) hem de sosyal yeniden yapılanma (örneğin yerel halkın turizm süreçlerine katılımı) açısından kritik bir öneme sahiptir. Dirençlilik temelli turizm politikaları, kentin gelecekteki olası krizlere karşı hazırlıklı

olmasına da katkıda bulunmaktadır.

2.4. Sürdürülebilir Turizmde Yönetişim ve Paydaş Katılımı

Sürdürülebilir turizmin başarısı, yerel yönetimler, kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yerel halk arasındaki iş birliği ve koordinasyona bağlıdır (Güneş ve Dülger, 2024). Özellikle afet sonrası dönemlerde paydaş katılımı, turizm politikalarının meşruiyetini ve sürdürülebilirliğini artırmaktadır (Liu vd., 2021).

Kahramanmaraş bağlamında, yerel halkın yeniden yapılanma sürecine dâhil edilmesi, “topluluk temelli turizm” (community-based tourism) yaklaşımını (Okazaki, 2008) gündeme getirmektedir. Bu yaklaşım, turizmin yerel düzeyde ekonomik fayda yaratmasının yanı sıra kültürel kimliğin korunmasını da sağlamaktadır.

Bu nedenle afet sonrası Kahramanmaraş’ta geliştirilecek turizm politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında kültürel dokunun korunması için tüm paydaşlarla birlikte hareket edilmesi çok önemlidir. Bu sayede, sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu bir yeniden yapılanma süreci doğru yönetim ve paydaş katılımı ile desteklenebilir.

2.5. Kültürel Mirasın Korunması ve Yeniden İşlevlendirilmesi

Kültürel miras, sürdürülebilir turizmin temel bileşenlerinden biridir. Afetler, fiziksel kültürel mirası tehdit ettiği gibi, aynı zamanda somut olmayan mirası, örneğin gastronomi, el sanatları ve geleneksel yaşam biçimlerini de riske atmaktadır (McCormick, 2024). Kahramanmaraş özelinde bu durum daha belirgindir; çünkü şehir, zengin el sanatları, geleneksel gastronomisi ve dini-kültürel mekânlarıyla bilinen bir destinasyondur (Vatan, 2024). Bu nedenle, afet sonrası turizm planlamasında mirasın korunması, restore edilmesi ve turistik ürün olarak yeniden işlevlendirilmesi öncelikli olmalıdır (Zhang vd., 2024).

Literatür, miras temelli turizmin afet sonrası dönemde kimlik yeniden inşası sürecine katkı sağladığını ve toplumsal dayanışmayı güçlendirdiğini göstermektedir. Bu yaklaşımlar, Kahramanmaraş’ın kültürel mirasını sürdürülebilir biçimde koruyarak yeni turizm modellerine entegre etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

3. Kahramanmaraş Örneğinde Afet Sonrası Sürdürülebilir Turizm Politikaları

3.1. Kahramanmaraş’ın Turizm Potansiyeli ve Deprem Sonrası Durum

Deprem öncesi dönemde Kahramanmaraş, Türkiye’nin gastronomi, kültür ve doğa turizmini bütünleştiren destinasyonlarından biri olarak öne çıkmaktaydı (Aliyev, 2025). Maraş dondurması, tarhana, baharat ürünleri, el dokuması halılar, geleneksel çarşılar ve

tarihi hanlar, kentin özgün turistik kimliğini oluşturunuyordu (Vatan, 2024). Ayrıca Afşin Eshab-ı Kehf Külliyesi gibi dini mekânlar, inanç turizmi açısından önemli çekim merkezleriydi (Göktaş, 2023). Ancak yaşanan deprem nedeniyle turizmle bağlantılı birçok değer de zarar görmüştür. Bunların başında taşınmaz kültür varlıkları ve turizm işletmeleri gelmektedir.

KTB (2023) verilerine göre Kahramanmaraş'taki taşınmaz kültür varlıklarının sayısı şu şekildedir; Anıt ve abideler 9, idari yapılar 5, kültürel yapılar 58, şehitlikler 1, askeri yapılar 24, endüstriyel ve ticari yapılar 41, dinsel yapılar 53, mezarlıklar 36, sivil mimarlık örneği 340, kalıntılar 19. Bu varlıklardan birçoğu depremde hasar almıştır. Ancak net bilgilere ulaşılabilmesi için kapsamlı bir rapora hala ihtiyaç bulunmaktadır. Çünkü ilgili kurum ve kuruluşlarda bu durum ile ilgili net bilgilere ulaşılamamıştır.

Bununla birlikte Kahramanmaraş'ta deprem öncesi turizm işletme ve belediye belgeli işletme sayısı toplam 78 idi. Deprem sonrası ise bu işletmelerden yıkılan 11, ağır hasarlı 6, orta hasarlı 1, az hasarlı 34 ve hasarsız 26 işletme olduğu bildirilmiştir (Göktaş, 2023). Bu durum şehrin konaklama kapasitesinin oldukça düştüğünü göstermektedir.

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremler, Kahramanmaraş'ın tarihi kent dokusuna, konaklama altyapısına ve ulaşım ağlarına ciddi zarar vermiştir (Aydınbaş, 2023; Akkaş, 2023). Özellikle tarihi Kapalı Çarşı, Ulu Cami ve bazı geleneksel konaklar büyük ölçüde yıkılmıştır (Marangoz ve İnci, 2023; Hotar vd., 2024). Bu durum, hem turizm faaliyetlerini durma noktasına getirmiş hem de bölgenin “kültürel kimlik algısı” üzerinde olumsuz etki yaratmıştır.

Bununla birlikte, afet sonrası dönemde ortaya çıkan yeniden yapılanma fırsatları (yeni turizm rotaları, yaşam alanlarında kalan kültür ve turizm varlıklarının bir araya getirilerek insansızlaştırılması, eskiden hasar almış ama onarılamayan yapıların onarılması), sürdürülebilir turizmin bölgesel kalkınma sürecinde merkezi bir rol üstlenebileceğini göstermektedir (Ma vd., 2020; Güneş ve Dülger, 2024). Özellikle gastronomi turizmi, eko-turizm, kültürel rota planlaması ve kadınların istihdam edildiği sosyal girişim temelli turizm projeleri (Egresi, 2016; Choi vd., 2016)), Kahramanmaraş'ın yeniden turistik kimlik kazanması açısından öncelikli alanlar olarak değerlendirilebilir.

3.2. Ekonomik Boyut: Yerel Kalkınma ve İstihdamın Desteklenmesi

Deprem sonrası dönemde turizmin yeniden canlandırılması, Kahramanmaraş'ın ekonomik toparlanmasında kritik bir rol oynayabilir. OECD (2024), afet sonrası turizmin

istihdam yaratma kapasitesine ve yerel ekonomileri yeniden canlandırma gücüne dikkat çekmektedir. Turizmin de dahil olduğu bu itici güç etkisiyle Türkiye ekonomisinde GSYİH'nın 2026 yılında %4 oranında artacağı öngörülmektedir.

Kahramanmaraş açısından değerlendirildiğinde, turizm yatırımlarının yeniden yönlendirilmesi ve yerel üreticilerin sürece dâhil edilmesi hem ekonomik sürdürülebilirliği hem de toplumsal dayanışmayı artıracaktır.

Yerel halkın, geleneksel gıda, el sanatları, gastronomi atölyeleri gibi üretim faaliyetlerinin turizm zincirine entegre edilmesi, afet sonrası “topluluk temelli turizm” modelini güçlendirebilir (Okazaki, 2008). Bu sayede ekonomik kazançlar bölge dışına çıkmadan yerel döngüde kalarak sosyoekonomik dirençlilik sağlanır.

Ayrıca, yerel yönetimlerin ve kalkınma ajanslarının mikro ölçekli turizm girişimlerine yönelik finansal destek programlarını yakından takip etmesi önerilmektedir. Bu tür teşvikler, küçük işletmelerin yeniden faaliyete geçmesini hızlandırarak turizm arz zincirinin sürdürülebilirliğini güçlendirebilir.

3.3. Sosyal Boyut: Toplumsal Dayanıklılık ve Katılım

Sürdürülebilir turizm, yalnızca ekonomik bir model olmasının yanında toplumsal iyileşmenin aracı olarak da değerlendirilmelidir (Paksoy, 2022; Rafi vd., 2024). Kahramanmaraş'ta depremin yarattığı travma ve göç hareketleri, toplumsal bütünlüğü zedelemiştir. Bu noktada, turizmin yeniden inşası süreci toplum temelli bir katılım modeli ile yürütülmelidir.

Yerel halkın karar alma süreçlerine katılması hem aidiyet duygusunu güçlendirir hem de uygulanan politikaların yerel koşullara uygunluğunu artırır (Volgger vd., 2025). Özellikle kadınların ve gençlerin turizm projelerinde aktif rol alması (Auger, 2024), sosyal kapsayıcılığı destekler. Özellikle depremde yakınlarını kaybeden kadın, erkek ve gençlerin tercih edilmesi bu projelerin toplumsal katkı boyutunu güçlendirebilir.

Ayrıca, turizmin “terapötik etkisi” yani bireylerin afet sonrası normalleşme sürecine katkısı literatürde giderek daha fazla vurgulanmaktadır (Çiftçi, 2021). Örneğin topluluk temelli gastronomi festivalleri, yerel mutfağın yeniden görünür kılınmasını sağlarken psikolojik iyileşmeyi de destekleyebilir.

3.4. Çevresel Boyut: Ekolojik Yeniden Yapılanma ve Eko-Turizm

Deprem sonrası dönemde sürdürülebilir turizm politikaları, çevresel planlama açısından da bir fırsat sunmaktadır (Zhang, 2019; Wearing vd., 2020; Zhang, 2024; Zhao vd., 2024;

Rafi vd., 2024; Özenen vd., 2025). Yeniden yapılanma sürecinde enerji verimliliği, atık yönetimi ve yeşil bina tasarımlarının turizm altyapısına entegre edilmesi önerilmektedir (Torres vd., 2025).

Kahramanmaraş depreminin turizm destinasyonlarındaki doğal alanlara ve çevre kalitesine herhangi bir olumsuz etkisi bulunmamasına rağmen genel olarak turistik tesislere fiziki anlamda zarar verdiği görülmektedir. Bu yapıların yeniden onarılması veya yenisinin yapılması aşamalarında sürdürülebilir turizm politikalarına göre hareket edilmesi ile birlikte bu olumsuz durum bir avantaja dönüştürülebilir.

Ülkemizde konaklama işletmelerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi için, ilgili kurumlarca geliştirilen farklı projeler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, Çevreye Duyarlı Konaklama Tesis Belgesi (Yeşil Yıldız) ve Beyaz Yıldız Belgesi gibi turizm tesislerini daha yeşil olmaya teşvik eden projelerdir (Ceylan, 2019). Bu tür sertifikalar hem ulusal hem uluslararası turistlerin güvenini artırarak destinasyon imajını güçlendirecektir. Kahramanmaraş'a yeni kazandırılacak turizm işletmelerinin bu belgelere sahip olması onları rakiplerinden ayırır ve daha bilinçli turistlerin destinasyona çekilmesini sağlayarak bölgeye katkıda bulunabilir.

Bu doğrultuda Kahramanmaraş'ın sahip olduğu Ahır Dağı, Başkonuş Yaylası, Menzelet Barajı çevresi gibi doğal alanlar, eko-turizm açısından büyük potansiyele sahip olduğu için (Paksoy, 2022) bu bölgelerde sürdürülebilir taşıma sistemleri, doğa dostu konaklama birimleri ve çevre eğitim programları geliştirilmelidir.

3.5. Yönetişim Boyutu: Kurumsal Koordinasyon ve Politika Uyum

Kahramanmaraş'ta turizmin yeniden yapılandırılması sürecinde çok düzeyli yönetim yaklaşımı çok önemlidir. Merkezi yönetim, belediyeler, kalkınma ajansları, sivil toplum örgütleri ve özel sektör arasında etkin koordinasyon sağlanmalıdır.

Mevcut durumda zaman zaman kurumsal iş birlikleri bulunmakla birlikte turizmin yeniden yapılanma sürecinde bu yaklaşım yetersiz kalmaktadır. İşbirliklerinin önündeki en büyük engellerden biri de bölgesel anlamda turizme ayrılmış bir bütçenin olmayışı ve alınan kararların uygulamaya koyulmasındaki bürokratik işlemlerin uzunluğu göze çarpmaktadır. Bu bağlamda tüm paydaşları kapsayan stratejik ve uzun vadeli bir yaklaşıma ihtiyaç vardır.

Özellikle Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında stratejik bir “Afet Sonrası Turizm

Eylem Planı” hazırlanmalıdır. Bu plan hem sürdürülebilirlik ilkelerini hem de afet risk azaltma politikalarını bütünleştirmelidir.

Ayrıca, uluslararası kuruluşlarla (örneğin UNESCO, UNWTO) iş birliği yapılarak, bölgenin kültürel miras unsurlarının yeniden tescillenmesi ve rehabilitasyon fonlarının artırılması sağlanabilir. Bu tür uluslararası ağlar hem finansal destek hem de görünürlük açısından büyük avantaj sağlar.

3.6. Kahramanmaraş Bağlamında Afet Sonrası Sürdürülebilir Turizme İlişkin Temel Değerlendirmeler

Afet sonrası dönemde Kahramanmaraş’ın sürdürülebilir turizm açısından karşılaştığı temel fırsatlar, ilin güçlü gastronomi kimliği, zengin kültürel mirası ve yeniden yapılanma sürecinde turizm sektörünün bölgesel kalkınma için stratejik bir alan olarak görülmesi şeklinde öne çıkmaktadır. Yeniden inşa edilen altyapının sürdürülebilir tasarım ilkeleri doğrultusunda oluşturulması ve deprem müzesi gibi yeni turistik ürünlerin geliştirilmesi önemli bir avantajdır. Buna karşılık tehditler, deprem sonrası oluşan güvenlik algısı, kültürel miras alanlarında yaşanan fiziksel tahribat, nitelikli iş gücü kaybı ve turizm talebindeki belirsizliklerdir. Ayrıca bölgedeki uzun süreli iyileşme sürecinin yatırımcı davranışlarını olumsuz etkileme riski bulunmaktadır.

Literatürde yer alan afet sonrası turizm politikası yaklaşımları özellikle risk azaltma odaklı destinasyon yönetimi (Ritchie, 2004), topluluk temelli yeniden yapılanma (Scheyvens, 2002) ve dirençlilik merkezli kalkınma modelleri (Hall, 2017), Kahramanmaraş bağlamında uyarlanabilir durumdadır. Bu yaklaşımlar çerçevesinde bölgenin kriz yönetimi kapasitesinin artırılması, paydaşlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve yerel toplulukların karar alma süreçlerine aktif katılımı temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca destinasyonun yeniden konumlandırılması için afet sonrası imaj yönetiminin stratejik bir araç olarak kullanılması literatürde önerilen yöntemler arasındadır.

Afet sonrası turizmin sürdürülebilir kalkınma, toplumsal dayanıklılık ve kültürel miras yönetimiyle ilişkisi ise çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Turizm, ekonomik faaliyetlerin canlanmasına katkı sağlayarak bölgenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasına destek olurken; yerel halkın sürece dahil edilmesi, toplumsal dayanıklılığın artmasına katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla Kahramanmaraş’taki depremde zarar gören kültürel miras alanlarının restorasyonu ve yeniden yorumlanması, turizm aracılığıyla finansal

destek bulabilir ve böylece kültürel miras yönetimi ile turizm arasında karşılıklı güçlendirici bir ilişki kurulabilir. Bu bütüncül yaklaşım, Kahramanmaraş'ın afet sonrası dönemde hem ekonomik hem de sosyal açıdan yeniden güçlenmesine olanak sağlayacak bir çerçeve sunmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Kapsamlı literatür taraması ve Kahramanmaraş'ın mevcut durumu ışığında geliştirilen politika önerileri aşağıda özetlenmiştir:

1. Afet Sonrası Sürdürülebilir Turizm Master Planı oluşturulmalı; Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi tarafından 2025 yılında oluşturulan Kahramanmaraş turizm master planı ile koordineli bir şekilde yerel yönetimler, sivil toplum ve özel sektör ortak çalışmalıdır.
2. Topluluk Temelli Turizm Projeleri (örneğin kadın kooperatifleri, gastronomi festivalleri) desteklenmelidir. Özellikle deprem dolayısı ile engelli olmuş bireylerin turizm projeleri vasıtasıyla topluma yeniden kazandırılması hedeflenmelidir.
3. Yeşil altyapı ve çevresel standartlar yeniden yapılanma sürecine entegre edilmelidir. Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA)'nın belirtmiş olduğu ilkeler doğrultusunda Kahramanmaraş'a yeni yapılacak oteller ve işletmeler için çevreye duyarlı altyapı sistemleri tasarlanmalıdır.
4. Yerel turizm eğitimi ve kapasite geliştirme programları başlatılmalıdır (özellikle gençler için). İldeki iki üniversitenin ilgili turizm bölümleri özel sektörle işbirliği içinde turizm hizmeti veren çalışanlara eğitim vermelidir.
5. Kültürel mirasın dijitalleştirilmesi ve sanal müze projeleri yoluyla kayıplar belgelenmeli ve turistik erişim artırılmalıdır. Kahramanmaraş'taki Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesinin mevcutta kullanmış olduğu dijital sistem tüm Türkiye'nin dikkatini çekecek biçimde pazarlanmalıdır.
6. Afet risk azaltma stratejileri, turizm planlamasının ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Kahramanmaraş AFAD müdürlüğü ile koordineli bir şekilde tüm paydaşlardan birer üyenin bulunduğu bir ekip kurulmalıdır. Bu ekip afet durumlarında turizmin negatif etkisini azaltacak önlemler ile ilgili bir rapor hazırlamalıdır.

7. Yönetişimde şeffaflık ve paydaş katılımı artırılmalıdır. Kahramanmaraş Turizm İl Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi, Üniversiteler ve Ticaret Odası gibi paydaşlar sistematik olarak bir araya gelmeli ve turizmin sorunlarını tespitten öte uygulamaya geçecek somut adımlar atmalıdır. Bu toplantılarda alınan kararlar kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmalıdır.

Bu öneriler, Kahramanmaraş'ın turizm sektörünü yalnızca yeniden inşa etmekle kalmayıp, aynı zamanda daha dirençli, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapıya dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Kahramanmaraş örneğinde yürütülen bu değerlendirme, afet sonrası sürdürülebilir turizm politikalarının sadece yeniden yapılanma süreciyle sınırlı kalmaması, aynı zamanda uzun vadeli dayanıklılık, kapsayıcılık ve çevresel bütünlük ilkelerini gözetmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Afet sonrası turizm planlaması Kahramanmaraş için bir “dönüşüm fırsatı” olarak değerlendirilmelidir.

6 Şubat 2023 depremleri, Kahramanmaraş'ın turizm altyapısını, kültürel mirasını ve sosyal dokusunu ciddi biçimde etkilemiştir. Ancak sürdürülebilirlik ilkeleriyle kurgulanan turizm politikaları sayesinde bu kriz, uzun vadede daha dirençli bir destinasyon yapısının inşası için bir fırsata dönüştürülebilir. Bu bağlamda çalışmada önerilen stratejiler, afet sonrası kalkınma literatürüyle ve uluslararası iyi uygulamalarla uyumludur.

Turizmin yeniden yapılandırılmasında dört temel politika eksenine öne çıkmaktadır:

1. Dirençli ve yeşil altyapı: Yeni yapılacak turistik tesislerin deprem yönetmeliklerine uygun, enerji verimli ve çevre dostu olması, afet riskinin azaltılmasını sağlayacaktır.
2. Topluluk temelli kalkınma: Yerel halkın karar alma süreçlerine katılımı ve turizm gelirlerinden doğrudan faydalanması, sosyal sürdürülebilirliğin temelini oluşturur.
3. Kültürel mirasın korunması ve dijitalleştirilmesi: Yıkılan veya zarar gören kültürel varlıkların belgelendirilmesi, sanal müzeler aracılığıyla dijital olarak erişilebilir kılınması kültürel sürekliliği destekler.
4. Yönetişimde bütüncül yaklaşım: Merkezi yönetim, yerel kurumlar, özel sektör ve sivil toplum arasında etkin koordinasyonun sağlanması, kaynak kullanımında etkinliği artırır.

Kahramanmaraş özelinde bu ilkelerin uygulanması, şehrin yalnızca turistik kimliğini değil, aynı zamanda toplumsal hafızasını ve ekonomik canlılığını da yeniden inşa etmesini sağlayacaktır.

UNDP (2023) ve OECD (2024) raporları, afet sonrası turizm planlamasında başarıya ulaşan bölgelerde en önemli faktörün politik istikrar ve yerel katılım olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, Kahramanmaraş için geliştirilecek politikalar kısa vadeli ekonomik hedeflerin ötesine geçerek uzun vadeli sürdürülebilirlik perspektifine oturtulmalıdır.

Sonuç olarak, Kahramanmaraş'ın yeniden yapılanma sürecinde turizmin rolü, “yeniden doğuşun itici gücü” olarak görülmelidir. Eğer doğru planlanır ve yerel değerlerle bütünleşirse, Kahramanmaraş sahip olduğu çok çeşitli turizm türlerinin tek destinasyonda toplandığı bir cazibe merkezi olabilir.

Bu çalışma, Kahramanmaraş özelinde yürütüldüğü için elde edilen bulgular diğer deprem bölgelerine genellenemez. Deprem sonrası veri erişimindeki eksiklikler ve bazı turistik alanlara ulaşamaması analiz kapsamını sınırlamıştır.

Sonraki araştırmalar, karşılaştırmalı bölgesel analizler yapabilir. Örneğin, Türkiye'de depremde etkilenen diğer bölgelerle (Hatay, Adıyaman, Malatya) karşılaştırmalı sürdürülebilir turizm stratejileri araştırılabilir. Böylece Kahramanmaraş örneğinin özgünlük ve yenellenebilirlik düzeyi değerlendirilebilir.

Ziyaretçi algısı ve davranışı üzerine çalışmalara odaklanılabilir. Afet sonrası yeniden yapılandırılmış turizm bölgelerinde turistlerin algı, beklenti ve davranışlarını inceleyen nicel çalışmalar yürütülebilir. Bu tür araştırmalar, pazarlama stratejilerinin etkinliğini test etmek açısından önemlidir.

Kaynakça

- Akkaş, H. H. (2023). Deprem Bilinci. M. Öztürk ve M. Kırca içinde, Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası İçin Akademik Öneriler (s. 23-35). Gaziantep: Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub99>
- Aliyev, V. (2025). The effect of earthquake on the tourism sector: Case of Türkiye 1999 and 2023. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 60, 1158-1167. <https://doi.org/10.30892/gtg.602spl13-1489>
- Auger, D. (2024). Beyond work: the significance of leisure, sport, tourism, and culture for society. *Loisir et Société / Society and Leisure*, 47(3), 415–421. <https://doi.org/10.1080/07053436.2024.2423300>

- Aydınbaş, G. (2023). Sosyoekonomik Boyutuyla Türkiye’de Depremler Üzerine Bir İnceleme: Kahramanmaraş Depremi Örneği. K. Girayalp, Y. Fatih & D. Şimşek içinde, Sosyal Bilimlere Çok Yönlü Yaklaşımlar: Tarih, Turizm, Eğitim, Ekonomi, Siyaset ve İletişim (s.177-212). Gaziantep: Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub50>.
- Gözükızıl, C., A., Tezcan, S., (2023), Cumhuriyet’in Yüzüncü Yılında Türkiye’de Afetler: 06 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri, Kent Akademisi Dergisi 16(Special Issue for the 100th Anniversary of the Republic of Turkey):97-114. <https://doi.org/10.35674/kent.1353445>
- Ceylan, Y. (2019). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turizmde Eko Etiketler. Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi, 1(1), 65-80.
- Cheer, J.M., & Lew, A.A. (Eds.). (2017). Tourism, Resilience and Sustainability: Adapting to Social, Political and Economic Change (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315464053>
- Cheng, L., & Zhang, J. (2020). Is tourism development a catalyst of economic recovery following natural disaster? An analysis of economic resilience and spatial variability. Current Issues in Tourism, 23(20), 2602-2623. <https://doi.org/10.1080/13683500.2019.1711029>
- Choi, Y. E., Oh, C. O., & Chon, J. (2021). Applying the resilience principles for sustainable ecotourism development: A case study of the Nakdong Estuary, South Korea. Tourism Management, 83, 104237. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104237>
- Çiftci, G., & Bayram, S. (2021). The effects of earthquakes on tourism: Evidence from Turkey. Journal of Tourism Leisure and Hospitality, 3(2), 82-94. <https://doi.org/10.48119/toleho.851669>
- Diñçer, A. E., Dincer, N. N., Tekin-Koru, A., Yaşar, B., & Yılmaz, Z. (2024). The impact of Kahramanmaraş (2023) earthquakes: A comparative case study for Adıyaman and Malatya. International Journal of Disaster Risk Reduction, 110, 104647. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104647>
- Doker, C. A. & Yiğit, G.A. (2023). Deprem Sonrasında Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Öneriler. M. Öztürk ve M. Kırca içinde, Kahramanmaraş Merkezli Depremler Sonrası İçin Akademik Öneriler (s.195-208). Gaziantep: Özgür yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub99>
- Dündar, H. Ç. (2023). 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin İş Dünyasına Etkileri. Çevre Şehir ve İklim Dergisi, 2 (4), 262-281. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/csid/issue/79302/1325042>. (Erişim Tarihi: 11.10.2025)
- Egresi, I. (2016). Alternative tourism in Turkey. Shopping and tourism in Turkey: The perfect combination, 211-228. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-47537-0> (Erişim Tarihi: 13.10.2025)

- Göktaş, L. S. (2023). Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Turizm Sektörüne Etkisi ve Deprem Sonrası Atılması Gereken Adımlar Hakkında Öneriler. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(2), 624-635. <https://doi.org/10.33083/joghat.2023.288>
- Gül, M. (2022). Kahramanmaraş Tematik Mutfak Müzesi ve Dondurma Müzesinin Gastronomi Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 312-334. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.1085409>
- Güneş, S.G. & Dülger, A.S. (2024). Sustainable Tourism Requires Taking Responsibility: The case of 2023 Kahramanmaraş and Hatay Earthquakes. 3rd International Conference on Sustainable Cities and Urban Landscapes-ICSULA 2024 Conference Proceedings Book, 13-14 December 2024, Kyrenia, TRNC (pp.103-120). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14555062>
- Hall, C. M. (2017). Resilience in tourism: Development, theory, and application. In *Tourism, resilience and sustainability* (pp. 18-33). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315464053-2/resilience-tourism-michael-hall> (Erişim Tarihi: 17.10.2025)
- Hotar, N., Altay, A., Balsarı, Ç., Çakır, Ö. (2024). The Economic, Social and Environmental Effects of the Kahramanmaraş Earthquakes: The Case of Elbistan. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*(86), 55-71. <https://doi.org/10.26650/jspc.2024.86.1385404>
- KTB. (2023). Kültür ve Turizm Bakanlığı Taşınmaz kültür varlıkları listesi. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44799/illere-gore-korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-varligiistatistigi.html> (Erişim Tarihi: 12.10.2025)
- Liu, H., Wu, P., & Li, G. (2021). Do crises affect the sustainability of the economic effects of tourism? A case study of Hong Kong. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(9), 2023–2041. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1966018>
- Lu, J., & Nepal, S. K. (2009). Sustainable tourism research: An analysis of papers published in the *Journal of Sustainable Tourism*. *Journal of sustainable Tourism*, 17(1), 5-16. <https://doi.org/10.1080/09669580802582480>
- Luthe, T., & Wyss, R. (2014). Assessing and planning resilience in tourism. *Tourism Management*, 44, 161-163. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.03.011>
- Ma, H., Chiu, Y.-h., Tian, X., Zhang, J., & Guo, Q. (2020). Safety or Travel: Which Is More Important? The Impact of Disaster Events on Tourism. *Sustainability*, 12(7), 3038. <https://doi.org/10.3390/su12073038>
- Marangoz, M., & İzci, Ç. (2023). Doğal Afetlerin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkilerinin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremler Bağlamında Girişimciler Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24(52), 1-30. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobbiad/issue/78767/1285022#article_cite (Erişim Tarihi: 09.10.2025)
- McCormick, R.R. (2014). *Marketing Cultural and Heritage Tourism: A World of Opportunity* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315424859>

- Miller, G., & Torres-Delgado, A. (2023). Measuring sustainable tourism: a state of the art review of sustainable tourism indicators. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(7), 1483–1496. <https://doi.org/10.1080/09669582.2023.2213859>
- Min, J., KC, B., Kim, S., & Lee, J. (2020). The Impact of Disasters on a Heritage Tourist Destination: A Case Study of Nepal Earthquakes. *Sustainability*, 12(15), 6115. <https://doi.org/10.3390/su12156115>
- OECD (2024), *OECD Economic Outlook, Volume 2024 Issue 2*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/d8814e8b-en>.
- Okazaki, E. (2008). A Community-Based Tourism Model: Its Conception and Use. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 511–529. <https://doi.org/10.1080/09669580802159594>
- Orchiston, C. (2012). Seismic risk scenario planning and sustainable tourism management: Christchurch and the Alpine Fault zone, South Island, New Zealand. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(1), 59-79. <https://doi.org/10.1080/09669582.2011.617827>
- Özenen-Kavlak, M., Korkmaz, C., Duymuş, H., Çabuk, A., Metin, T. C., Tatar, C. Ö., ... & Günok, E. (2025). Post-earthquake spatial analysis of tourism infrastructure: the Adıyaman, Türkiye case. *Natural Hazards*, 1-27. <https://doi.org/10.1007/s11069-025-07700-7>
- Paksoy, M. (2022). Evaluation of geographical indication potential of Kahramanmaraş province in terms of rural tourism. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 12(2), 55–61. <https://www.ijses.org/index.php/ijses/article/view/332> (Erişim Tarihi: 18.10.2025)
- Polat, M. (2023). Kahramanmaraş'ta Termal Turizm İşletmeciliği. *Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 182-196. <https://www.kadirliubfd.com/index.php/kubfd/article/view/42> (Erişim Tarihi: 21.10.2025)
- Rafi, A., Rehman, M. A., Musu, A., Rather, R. A., & Kautish, P. (2024). Revisiting sustainable tourism research: bibliometric insights and future research agenda. *Anatolia*, 36(2), 347–362. <https://doi.org/10.1080/13032917.2024.2411988>
- Ritchie, B. W. (2004). Chaos, crises and disasters: A strategic approach to crisis management in the tourism industry. *Tourism management*, 25(6), 669-683. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2003.09.004>
- Scheyvens, R. (2002). *Tourism for development: Empowering communities*. Pearson education.
- Torres-Delgado, A., Segovia-Perez, M., Nájera-Sánchez, J. J., & Font, X. (2025). Gender perspectives in the use of tourism sustainability indicators for decision-making. *Journal of Sustainable Tourism*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/09669582.2025.2537759>
- UNDP. (2023). Türkiye UNDP 2023 Yıllık Raporu. <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/undp-2023-yillik-raporu> (Erişim Tarihi: 15.10.2025)

- Vatan, B. İ. (Ed.). (2024). Kahramanmaraş Turizm Rotası: Geçmişten Geleceğe Yeniden İnşa. Eğitim Yayınevi, Konya.
- Volgger, M., Cheer, J., & Pforr, C. (2025). Evidence-informed decision-making in sustainable tourism: from research to action. *Journal of Sustainable Tourism*, 33(4), 613–627. <https://doi.org/10.1080/09669582.2025.2461560>
- Wearing, Stephen & Beirman, David & Grabowski, Simone, 2020. "Engaging volunteer tourism in post-disaster recovery in Nepal," *Annals of Tourism Research*, Elsevier, vol. 80(C). <https://doi.org/10.1016/j.annals.2019.102802>
- Wu, W., Su, Q., Li, C., Yan, C., & Gozgor, G. (2020). Urbanization, Disasters, and Tourism Development: Evidence from RCEP Countries. *Sustainability*, 12(3), 1221. <https://doi.org/10.3390/su12031221>
- Zhang, Fengting & Lv, Yang & Sarker, Md Nazirul Islam. (2024). Resilience and recovery: A systematic review of tourism governance strategies in disaster-affected regions. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 103. 104350. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104350>
- Zhang, H., Dolan, C., Jing, S. M., Uyimleshi, J., & Dodd, P. (2019). Bounce Forward: Economic Recovery in Post-Disaster Fukushima. *Sustainability*, 11(23), 6736. <https://doi.org/10.3390/su11236736>
- Zhang, J. (2022). Spatial effects of tourism development on economic resilience: an empirical study of Wenchuan earthquake based on dynamic spatial Durbin model. *Nat Hazards* 115, 309–329 (2023). <https://doi.org/10.1007/s11069-022-05556-9>
- Zhao, L., Li, Q., & Sheng, Y. C. (2024). Environmental policies as engines for tourism eco-efficiency: quasi-experimental evidence. *Journal of Sustainable Tourism*, 33(9), 1890–1910. <https://doi.org/10.1080/09669582.2024.2407491>

Etik Kurul İzni

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazar tarafından hazırlanmıştır.

1.Yazar: % 100

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında herhangi bir kişi veya kuruluştan ayni veya nakdi yardım/destek alınmamıştır. Makalede herhangi bir çıkar çatışması veya maddi kazanç söz konusu değildir.